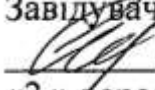

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Кафедра екології, збалансованого природокористування
та захисту довкілля

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, професор
 М.С. Самойлік
«2» вересня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екологічна паспортизація територій

освітньо-професійна програма
спеціальність
галузь знань
освітній ступінь
факультет

Екологія
Екологія
10 Природничі науки
Бакалавр
Агротехнологій та екології

Полтава
2019/2020 н.р.

Робоча програма з дисципліни «Екологічна паспортизація територій» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Екологія спеціальності 101 Екологія.

Мова викладання державна

Розробник: доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля Колеснікова Л. А., кандидат сільськогосподарських наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля
Протокол від « 2 » вересня 2019 року № 1

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Екологія»
Протокол від « 3 » вересня 2019 року № 1

Голова (Тараненко А.О.)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
Рік навчання (курс)	4
Семестр	8
Лекції (годин)	16
Практичні (семінарські) (годин)	14
Самостійна робота (годин) в. т. ч. індивідуальні завдання (вказати вид) (годин)	60
Вид підсумкового контролю	екзамен

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Хімія з основами біогеохімії», «Метеорологія і кліматологія», «Землелогія», «Загальна екологія та неоекологія», «Збалансоване природокористування».

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань та практичних навичок з оцінки впливу об'єктів господарської діяльності на навколишнє середовище; ознайомлення з основними принципами створення екологічних паспортів і порядком їх складання; оволодіння здобувачами вищої освіти основами проведення аналізу ефективності природоохоронної діяльності на окремому об'єкті або при здійсненні будь-якої екологічно небезпечної діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни є засвоєння основних понять, мети створення екологічних паспортів природних і рекреаційних об'єктів, промислових підприємств, об'єктів господарської діяльності, місць видалення відходів, міської зони, питань стосовно нормативно-правових документів, що регулюють порядок використання природних ресурсів.

Компетентності

загальні: знання та розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); здатність діяти соціально

відповідально та свідомо; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

фахові: знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування; знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства; здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю; здатність проводити моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.

Програмні результати навчання: демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами; розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування; знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля; уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень; демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення; усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів; поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень; підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти; уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Екологічна паспортизація.

Тема 2. Екологічна паспортизація природних зон.

Тема 3. Екологічні паспорти промислових об'єктів.

Тема 4. Екологічна паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів.

Тема 5. Екологічний паспорт об'єктів господарської діяльності.

Тема 6. Екологічний паспорт водних джерел.

Тема 7. Екологічна паспортизація місць видалення відходів.

Тема 8. Екологічна паспортизація об'єктів міської зони.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Екологічна паспортизація.	30	2		12
Тема 2. Екологічна паспортизація природних зон.		2		2
Тема 3. Екологічні паспорти промислових об'єктів.	20	2	2	12
Тема 4. Екологічні паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів.		2	2	
Тема 5. Екологічний паспорт об'єктів господарської діяльності.	20	2	2	12
Тема 6. Екологічний паспорт водних джерел.		2	2	
Тема 7. Екологічна паспортизація місць видалення відходів.	20	2	2	12
Тема 8. Екологічна паспортизація об'єктів міської зони.		2	2	
Усього годин	90	16	14	60

5. Теми практичних занять

№ з/п	назва теми	кількість годин
Тема 1. Екологічна паспортизація. Тема 2. Екологічна паспортизація природних зон.		
1	<i>Екологічна паспортизація природних зон.</i>	2
Тема 3. Екологічні паспорти промислових об'єктів.		
2	Розробка екологічного паспорта підприємства.	2
Тема 4. Екологічні паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів		
3	Класифікація потенційно небезпечних об'єктів.	2
Тема 5. Екологічний паспорт об'єктів господарської діяльності		
4	Ознайомлення з принципами та методикою еколого-агрохімічної оцінки ґрунтів	2
Тема 6. Екологічний паспорт водних джерел.		
5	Аналіз забруднення водних ресурсів при екологічній паспортизації	2
Тема 7. Екологічна паспортизація місць видалення відходів.		
6	Ідентифікація відходів.	2
Тема 8. Екологічна паспортизація об'єктів міської зони.		
7	Екологічна паспортизація територій: проблеми і можливі шляхи вирішення.	2
разом		14

6. Теми самостійної роботи

№ з/п	назва теми	кількість годин
Тема 1. Екологічна паспортизація.		
1	Основні показники стану довкілля при екологічній паспортизації	12
Тема 2. Екологічна паспортизація природних зон.		
2	Експрес-оцінка негативних чинників впливу та загрози природоохоронної території	12
Тема 3. Екологічні паспорти промислових об'єктів. Тема 4. Екологічна паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів		
3	Визначення збитків від забруднення навколишнього середовища при екологічній паспортизації	12
Тема 5. Екологічний паспорт об'єктів господарської діяльності. Тема 6. Екологічний паспорт водних джерел.		
4	Аналіз забруднення водних ресурсів при екологічній паспортизації.	12
Тема 7. Екологічна паспортизація місць видалення відходів. Тема 8. Екологічна паспортизація об'єктів міської зони.		
5	Оцінка збитків від забруднення довкілля при екологічній паспортизації.	12
	разом	60

7. Індивідуальні завдання

Навчальним планом дисципліни «Екологічна паспортизація територій» індивідуальна робота не передбачена.

8. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання, форми поточного і підсумкового контролю

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним рівня вище межі незадовільного навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання для поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виконання вправ на практичних заняттях (1 – 5 балів);**
- виконання завдань самостійної роботи (1 – 5 балів);**
- виконання тестових завдань (1 – 20 балів);**
- екзамен (1 – 20 балів).**

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – **екзамен.**

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Виконання завдань на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувачем надана повна відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми (не менше 90% потрібної інформації).
4	Здобувачем надана достатньо повна відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями
3	Здобувачем надана неповна відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки)
2-1	Здобувачем надана коротка відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації)

Виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувачем надана повна відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми (не менше 90% потрібної інформації).
4	Здобувачем надана достатньо повна відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями
3	Здобувачем надана неповна відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки)
2-1	Здобувачем надана коротка відповідь при захисті теоретичної і практичної компоненти теми із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації)

Критерії оцінювання тестових завдань

Кількість правильних відповідей	Сума балів	Критерії оцінювання
45 – 50	18 – 20	Здобувачем надана відповідь не менше 90% потрібної інформації. Показано всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу.
35 – 44	12 – 17	Здобувачем надана відповідь не менше 75% потрібної інформації. Допущено незначні помилки.
25 – 34	10 – 14	Здобувачем надана відповідь не менше 60% потрібної інформації. Показано досить низький рівень знань теоретичного матеріалу курсу, виявлено труднощі в застосуванні питань теорії.
5 – 24	5 – 9	Здобувачем надана відповідь не менше 30% потрібної інформації. Недостатність знань основного матеріалу курсу.
1 – 4	0 – 3	Відсутність теоретичної і практичної компоненти теми основного матеріалу.

Критерії оцінювання завдань екзамену

Розподіл балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
20-18	Здобувачем надана повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації). Показано всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу. Засвоєна сутність основних понять предмету, їх зв'язок та значення для майбутньої професії.
17-15	Здобувачем надана достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями. Показано достатнє знання матеріалу предмету. Проявлено систематизований характер знань з питань предмету, відповіді на питання стислі, допущені незначні помилки в розумінні процесу здійсненні екологічної паспортизації територій.
14-9	Здобувачем надана неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки). Показано поверхневе знання основного матеріалу курсу. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у розумінні основних питань предмету.
8-6	Здобувачем надана коротка відповідь із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації) на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів.
5-1	Відсутність знань основного матеріалу курсу.

9. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	виконання тестових завдань	Екзамен	
Тема 1. Екологічна паспортизація.		5			15
Тема 2. Екологічна паспортизація природних зон.	5	5			
Тема 3. Екологічні паспорти промислових об'єктів.	5				15
Тема 4. Екологічна паспортизація потенційно-небезпечних об'єктів.	5	5			
Тема 5. Екологічний паспорт об'єктів господарської діяльності.	5				15
Тема 6. Екологічний паспорт водних джерел.	5	5			
Тема 7. Екологічна паспортизація місць видалення відходів.	5				15
Тема 8. Екологічна паспортизація об'єктів міської зони.	5	5			
Виконання тестових завдань				-	20
Екзамен				-	20
Разом	35	25	20	20	100

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель / В. П. Патики, О. Г. Тараріко. – К.: Фітосоціоцентр, 2002. – 296 с.
2. Беда Я. А. Экологическая паспортизация сельскохозяйственных предприятий / Я. А. Беда // Земледелие. – 1996. – № 5. – С. 4–5.
3. Булигін С. Ю. Оцінка і прогноз якості земель: навч. посібник // С. Ю. Булигін, А. В. Барвінський, А. О. Ачасова, А. Б. Ачасов; Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2008. – 237 с.
4. Водний кодекс України зі змінами та доповненнями станом на 20 листопада 2004 року // Офіційне видання № 12/2004 року. – К.: Форум, 2004. – 87 с.
5. Екологічний паспорт промислового підприємства. Загальні положення. ГОСТ 17.0.04-90.
6. Загальні вимоги до проведення екологічної паспортизації територій агросфери: СОУ 73.10-37–694:2008 / М. Мельничук, М. Ладики, О. Наумовська, Н. Рідей, С. Паламарчук. – К.: Мінагрополітики України, 2008. – 18 с.
7. Земельний кодекс України. Введений в дію з 2002 р. та Постановою Кабінету Міністрів України від 13.05. 1996 р. за № 502 «Про порядок використання земель водного фонду».
8. Косовская М. А. Экологическая паспортизация территории и акватории: учеб. пособие / М. А. Косовская. – Севастополь: СНИЯЭиП, 2003. – С. 3–8.
9. Методика агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення / за ред. С. М. Рижука, М. В. Лісового, Д. М. Бенцаровського. – К., 2003. – 64 с.
10. Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін: ДСТУ 2195–99 (ГОСТ 17.9.0.2–99) (Міждержавний стандарт).
11. Охорона природи. Поводження з відходами. Виявлення відходів і подання інформаційних даних про відходи. Загальні вимоги: ДСТУ 3911-99.
12. Повітряний кодекс України. Водний кодекс України. За станом на 26 травня 2008 р./ Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парламентське вид-во, 2008. – 96 с. (Серія "Бібліотека офіційних видань").
13. Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення: наказ Президента України від 2 грудня 1995 року № 1118/95.
14. Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів (у редакції наказу МНС України від 16.08.2005 № 140).
15. Порядок введення державного звіту і паспортизації відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.11.99 р. №2034.
16. Про затвердження Порядку складання паспортів річок і Порядку установа лення берегових смуг водних шляхів та користування ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. №347.
17. Порядок ведення реєстру місць видалення відходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.08.98 р. № 1216.

18. Рідей Н. М. Екологічна оцінка агробіоценозів: теорія, методика, практика / Н. М. Рідей, В. П. Строкаль, Ю. В. Рибалко. – Херсон: Видавництво Олді-плюс, 2011. – 568 с.
19. Суцільний ґрунтово-агрохімічний моніторинг сільськогосподарських угідь України: методика. [Чинний з 1994.07.07.] – К., 1994. – 162 с. (Керівний нормативний документ).
20. Система стандартів в галузі охорони природи і поліпшення використання природних ресурсів. Екологічний паспорт рекреаційних установ. Основні положення: ГОСТ І7.0.0.04-90 (спеціалізований ГОСТ).
21. Якість ґрунту. Паспорт ґрунтів: ДСТУ 4288:2004. – К.: Держстандарт України, 2005. – 11 с.

Допоміжні:

1. Гончарук В. Національна екологічна безпека та екологічна паспортизація водних об'єктів / В. Гончарук, Г. Білявський, М. Ковальов, Г. Рубцов // Вісник НАН України. – 2009. – № 5 – С. 22–29.
2. ВБН Д.1.1-33-3.1-07-2003 Порядок визначення вартості ремонту водогосподарських і природоохоронних об'єктів і споруд.
3. ГОСТ – 17.0.0.04 – 90 «Екологічний паспорт промислового підприємства» від 30.01.90 р. № 4-НТК.
4. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991р.
5. Лебедев Л. Н., Дубовик В. Г. Рівні паспортизації об'єктів енергоресурсозбереження. – К.: НТУУ «КПІ», 2007. – 16 с.
6. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища. Навчальний посібник/За ред. Джигиря В. С. - Львів, 1999, 238 с.
7. Порядок видачі, оформлення, реєстрації «Енергетичного паспорта підприємства» і оплати послуг при його впровадженні / Наказ Державного комітету України по енергозбереженню від 10 липня 1998 р. № 89.
8. Порядок організації і проведення енергетичних обстежень бюджетних установ, організацій і казенних підприємств / Наказ Державного комітету України по енергозбереженню від 15 вересня 1999 р. № 78.
9. Порядок визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режим ведення господарської діяльності в них // Підзаконний акт до ст. 87. Водного кодексу України, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 8 травня 1996 р. № 486.
10. Положення про порядок ведення інвентаризації і паспортизації загальнодержавних та міжгосподарських меліоративних систем від 26.12.2001 р. №283.
11. Шевчук В.Я. і др. Екологічне управління. - Київ: Либідь 2004, 429 с.

Інформаційні ресурси:

1. ГОСТ І7.0.0.04-90 (спеціалізований ГОСТ). Система стандартів в галузі охорони природи і поліпшення використання природних ресурсів. Екологічний паспорт рекреаційних установ // Електронний ресурс, 2008.
2. ГОСТ – 17.0.0.04 – 90 “Екологічний паспорт промислового підприємства” від 30.01.90 р. № 4-НТК // Електронний ресурс, 2008.

3. ГОСТ Р 513799 – 99. Энергосбережение. Энергетический паспорт промышленного потребителя топливно-энергетических ресурсов // Электронный ресурс, 2008.
4. ДСТУ 2155 – 93. Энергосбережение. Методы определения экономической эффективности энергосберегающих мероприятий // Электронный ресурс, 2008.
5. Информационная система паспортизации оборудования, зданий, сооружений и коммуникаций // Электронный ресурс, 2008.
6. Перелік документів щодо поводження з відходами, які повинні бути на підприємстві: України (Електронний ресурс) / Режим доступу: URL: <http://env.teset.sumdu.edu.ua/uk/povodzhennya-z-promislovimi-vidxodami>
7. ДБН Б.2.4-3-95 «Генеральні плани сільськогосподарських підприємств». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dbn.at.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-238>.
8. ГКД 34.020305-2002 «Викиди забруднювальних речовин від енергетичних установок». - Київ: КВІЦ 2002. - 40с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=51507
9. Методика розрахунку викидів забруднюючих речовин та парникових газів у повітря від транспортних засобів №452, за кількістю використаного палива, затверджена 13.11.2008 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_3a/pg_gmcywc/index.htm
10. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991р. №1264-ХІІ. <http://rada.gov.ua/>
11. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017р. №2059- VIII. <http://rada.gov.ua/>
12. Закон України „Про регулювання містобудівної діяльності” від 17.02.2011р. №3038-УІ. <http://rada.gov.ua/>
13. Закон України "Про основи містобудування" від 16.11.1992р. № 2780-ХІІ <http://rada.gov.ua/>
14. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18.09.1991р. №1560-ХІІ. <http://rada.gov.ua/>
15. Закон України "Про забезпечення санітарного й епідемічного благополуччя населення" від 24.02.1994р. № 4004-ХІІ. <http://rada.gov.ua/>
16. Закон України "Про місцеві Ради і місцеве самоврядування" від 14.07.2015р. №595-УІІІ. <http://rada.gov.ua/>
17. Закон України "Про охорону атмосферного повітря" 16.10.1992р. №2707- ХІІ. <http://rada.gov.ua/>
18. Земельний кодекс України. 25.10.2001р. №2768-ІІІ. <http://rada.gov.ua/>
19. Водний кодекс України від 6.06.1995р. №213/95-ВР. <http://rada.gov.ua/>
20. Лісовий кодекс від 21.01.1994р. №3852-ХІІ. <http://rada.gov.ua/>
21. Кодекс України про надра 27.11.1994р. №1025-ІУ/ <http://rada.gov.ua/>
22. Постанова КМУ від 28.08.2013р. №808 «Про затвердження переліку видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку». <http://rada.gov.ua/>